

טבילת כלים (א)

פתיחה

"וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אַנְשֵׁי הַצֵּבָא, הַבָּאִים
לְמַלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר-צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה. אֶךְ
אֶת-הַזֶּהָב, וְאֶת-הַכֶּסֶף; אֶת-הַנְּחֹשֶׁת, אֶת-הַבְּרָזֶל, אֶת-
הַבָּדִיל, וְאֶת-הָעֹפֶרֶת. כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר-יָבֹא בְּאֵשׁ, תַּעֲבִירוּ
בְּאֵשׁ וְטָהַר, אֵךְ, בְּמִי נָדָה יִתְחַטָּא; וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֹא
בְּאֵשׁ, תַּעֲבִירוּ בַּמֵּיִם" (במדבר ל"א, כא-כד).

בשני השיעורים הקרובים נעסוק ביסודות הלכות טבילת כלים. כידוע, כלי חדש או כלי ישן שנקנה מגוי ועבר הכשרה (אם היה צורך בכך), חייב בטבילה ואסור להשתמש בו כל עוד לא נטבל.

בשיעור זה נתמקד בסוגיית הגמרא וכן בהבנת חובת הטבילה. נבחן האם מדובר במצווה, מהו מקור החיוב בטבילה ונעסוק בשאלה מדוע עלינו להטביל גם כלים חדשים.

בשיעור הבא נתמקד בשאלות הלכתיות פרקטיות בנוגע לזהות הכלים החייבים טבילה, ונרחיב את הדיון לגבי כלים שהתחדשו בדורות האחרונים ולא היו בימי הגמרא (כדוגמת כלי פלסטיק וכלים חשמליים).

מקור החיוב

המשנה האחרונה במסכת עבודה זרה עוסקת בהכשר כלים שהשתמשו בהם גויים. המשנה כותבת שעבור כל כלי יש צורך בדרך שונה של הכשרה, כאשר צורת ההכשרה תלויה בכלל 'כבולעו כך פולטו':

"הלוקח כלי תשמיש מן הגוי - את שדרכו להטביל, יטביל; להגעיל, יגעיל; ללבן באור, ילבן" (פ"ה משנה יב).

הגמרא מוסיפה על דברי המשנה שללא קשר להכשרת הכלי, ישנה חובה הלכתית לטבול את הכלי במקווה:

"תנא: וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה. מנהני מילי? אמר רבא, דאמר קרא: כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר, הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת. תני בר קפרא: מתוך שנאמר במי נדה - שומע אני שצריך הזאה שלישי ושביעי, ת"ל: אך - חלק; א"כ, מה ת"ל במי נדה? מים שנדה טובלת בהן, הוי אומר: ארבעים סאה. איצטריך למיכתב וטהר... אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון: אפי' כלים חדשים במשמע, דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו, ואפילו הכי בעי טבילה" (ע"ה).

כפי שכותב רב נחמן- החובה היא להטביל כל כלי שנקנה מגוי, ולא משנה האם השתמשו בכלי זה לפני כן. המקור לחובה זו נלמד מפרשיית כלי מדיין, והגמרא לומדת מייתור של המילה 'וטהר' שבנוסף להכשרה יש צורך לטהר את הכלי ודבר זה נעשה על ידי טבילת הכלי בארבעים סאה.

בעקבות דברי הגמרא הבינו חלק מהראשונים שחובת הטבילה היא מהתורה. על הבנה זו מקשים הרבה מהראשונים כיצד

יתכן שנדרש אם כך מקווה של ארבעים סאה, והרי לא מצאנו חיוב טבילה מהתורה בשיעור זה. וכך כותב הרמב"ן:

"קשיא לי והא טבילת כלים דאורייתא ברביעית היא... ויש לומר טבילה זו גזירת הכתוב היא וכך היא גזירת מלך להצריכה ארבעים סאה. אי נמי אסמכתא. ויש לפרש דכל דהו היינו מים שאין כל גופו של כלי עולה בהן, כתב רחמנא מי נדה לומר מה נדה מים שכל גופה עולה בהן דהיינו ארבעים סאה, אף כלים מים שכל גופן עולין בהן לפי מה שהן, וגמרא נקיש להו ארבעים סאה משום דבטלוה לרביעית, כנ"ל" (שם ד"ה הוה אמינא).

בדברי הרמב"ן (וכך גם מובא בתוספות) ישנם שלושה תירוצים: 1. יש דין מיוחד בטבילת כלים שמהתורה החובה היא להטביל בארבעים סאה- גזירת מלך. 2. הטבילה היא לא מהתורה, והגמרא רק הביאה אסמכתא מהפסוק. 3. מהתורה החיוב הוא לטבול ברביעית וחכמים קבעו לטבול בארבעים סאה.

הרשב"א סובר שטבילת כלים היא חובה מדרבנן כפי שכותב בספרו תורת הבית (בית ה חלק ד) וכן בתשובה:

"מה שאמרת שטבילת כלים מדברי סופרים, לא כולי עלמא מודים בו... ופשטא דשמעתתא דשילהי ע"ז הכין משמע טפי" (ח"ג, רנה).

הרשב"א כותב שיש שחולקים על דבריו וסוברים שטבילת כלים מהתורה, ומזכיר שהרמב"ם סובר זאת. אך, מעיון בדברי הרמב"ם עולה דווקא שטבילת כלים היא מדרבנן:

"טבילה זו שמטבילין כלי הסעודה הנלקחים מן העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתייה אינן לענין טומאה וטהרה אלא מדברי סופרים, ורמז לה 'כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר' ומפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעולי עכו"ם לא מידי טומאה, שאין לך טומאה עולה על ידי האש וכל הטמאים בטבילה עולין מטומאתן, וטומאת מת בהזאה וטבילה ואין שם אש כלל אלא לענין גיעולי עכו"ם, וכיון שכתוב 'וטהר' אמרו חכמים הוסיף לו טהרה אחר עבירתו באש להתירו מגיעולי עכו"ם" (הל' מאכ"א י"ז, ה).

הרמב"ם מזכיר בדבריו מספר הגדרות בהם דנו בשיעורים קודמים- 1. מדברי סופרים. 2. רמז לה. 3. מפי השמועה. במספר שיעורים הזכרנו שהביטויים 'מדברי סופרים' ו'מפי השמועה' יכולים לשמש גם כלשון של דין דאורייתא וגם כלשון של דין דרבנן. בהלכה זו נראה שהכוונה לדין דרבנן, וזאת בעקבות הדגשתו של הרמב"ם שהלימוד מהפסוק הוא רק רמז, וכן הוסיף בסוף ההלכה שאמרו חכמים שחייב בטבילה. לא מדובר על דין נלמד על ידי חכמים ביג' מידות והוא בעל תוקף של דאורייתא אלא על לימוד בדרך רמז על ידי ייתור של מילה והתוקף הוא מדרבנן.

הרב קאפח עמד על פירוש זה בדברי הרמב"ם במהדורתו למשנה תורה:

מטבילן עד שלא הוכשרו היאך הם נכנסים בה לקדושה ועדין אינן ראויים לה ונמצא הכלי טובל ושרץ בידו..." (ע"ה).

המאירי מבין שהכלי נכנס לקדושת מאכלות- כלומר, קיימת קדושה במאכל של היהודי ועל הכלי לעלות לקדושה זאת. כיוון זה תואם את דברי חלק מהפרשנים המסבירים שמאכלות אסורות מטמטמות את הנפש, היות ויש בהם טומאה מצד מסוים וכך קיימת קדושה במאכל של ישראל.

הסבר שונה במקצת עולה מדברי הירושלמי בסוגיתנו:

"שאלון לרבי ירמיה אמ' צריך להטביל לפי שיצאו מטומאת הגוי ונכנסו לקדושת ישראל".

מדברי הירושלמי משמע שיש דמיון בין כניסת גר לקדושת ישראל ובין טבילת כלים, ומהדברים עולה שבפעולת הטבילה אנו עושים כעין 'גיר' כללי. יתכן ומשמעות הגיר קשורה לדברי המאירי על קדושת המאכלות, ויתכן שמדובר על מעשה גיר של חפץ ששייך ליהודי ומשתמש בו למאכליו. מכיון שמדובר על דין שקשור להוצאת רוח הטומאה השורה כל הכלי, איסור זה אינו מעכב בדיעבד.

במספר ראשונים אנו מוצאים קשר בין טבילת כלים וגיר:

"ובירושלמי מפרש מפני שיצאו מטומאת גוים ונכנסו לקדושת ישראל, מדמה אותו לגר שנכנס לקדושה על ידי טבילה. אעפ"י שקודם שלקחו היה מותר להשתמש בו" (שו"ת מהר"ח אור זרוע סימן סג).

הריטב"א על אתר דן האם הטבילה היא מהתורה או מדרבנן, ומזכיר את דברי הרמב"ן שצטטנו לעיל. הריטב"א מוסיף תוספת קטנה בתירוץ שמדובר על גזירת מלך וכותב שהיא כמו טבילת גר¹.

הסבר שלישי שניתן להציע למשמעות הטבילה קשור לשינוי מעמד הכלי וזהותו². לא מדובר על טומאה במובנה הרגיל, אלא בטומאה של איסור- הכלי הפך את מעמדו הקודם ככלי של איסור ונהפך לכלי של היתר. כאשר הכלי עובר משימוש הגוי (שבדר"כ לאיסור), לשימוש של יהודי יש לשנות את זהותו והגדרתו הפורמלית, כאילו הוא נולד מחדש.

כעין הסבר זה הובא בתשובת הציץ אליעזר:

"ראשית יש לומר כי בכלל ענין הצרכת טבילה לכלים הנקנים מעכו"ם אינם תלויים כלל באי מקבלים טומאה או לא, והוא דין מיוחד של דרך העברתם מרשות עכו"ם לרשות ישראל... וכ"כ גם החכמת אדם בכלל ע"ג סעי' א' דטבילה זו אינו מצד טומאה אלא הכתוב הצריך טבילה לכלים שיוצאים מרשות עכו"ם לרשות עי"ש... וענין הטבילה בכאן הוא על הוצאתם מרשות עכו"ם והכנסתם לרשות ישראל, והוא דין מיוחד של טומאת - רשות שאינו קשור בדיני טומאת הכלים הכלליים" (ח"ז, לז).

"ומפשט דברי רבנו ברור כי טבילה זו אינה אלא מדרבנן... ודי בכך שהוא רמז קלוש, שהרי באותו פסוק שממנו רמזו טבילה זו, נאמר 'וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים', וחייבים לומר כי כלים הללו שאינם באים באש הם כלי עץ, ודווקא אותם פטרו חכמים מטבילה זו... ורבנו הסביר במילים פשוטות כי הכתוב תעבירו באש בא לטהר הבלועים איסור מידי גיעולן. א"כ מהו זה שכתוב והר שמשמעה הדרשני שנוסף על כך לטהרו, אלא רמז לטבילה" (אות ו).

שיטת ביניים בעניין זה מובאת בדרכי תשובה (י"ד קכ, כא) בשם הישועות יעקב: חיוב טבילה הינו מהתורה, אך האיסור להשתמש ללא טבילה הינו מדרבנן (הובא גם בביאור הלכה שכ"ג, ז).

משמעות הטבילה

האם טבילת הכלים קשורה לדיני טומאה וטהרה או לדיני איסור והיתר?

מלשון הגמרא שהובאה לעיל, עולה כי מדובר בדיני טומאה וטהרה ולא איסור והיתר. כך עולה מהלימוד של הגמרא מהמילה וטהר- יש צורך בטהרה נוספת עבור הכלים.

בהמשך הגמרא למדה מהמילים 'מי נידה' כי ישנה חובה לטבול בארבעים סאה. מלימוד זה עולה לכאורה כי מדובר בדין מדיני טומאה וטהרה. כך גם עולה מדברי הגמרא שרצתה ללמוד מהמילים מי נידה שיש צורך בהזאה בימים שלישי ושביעי, וברור שלימוד זה נוגע לדיני טומאה וטהרה ולא לאיסור והיתר.

למסקנה, הגמרא לומדת מהמילים מי נידה שיש חובה לטבול בארבעים סאה וניתן להבין את השינוי בשתי דרכים:

א. הגמרא חזרה בה ומדובר על טבילה של איסור והיתר.

ב. מדובר על טבילה של טומאה וטהרה וניתן ללמוד מטבילת נידה שגם בה קיים פן זה.

בדברי הראשונים אנו מוצאים הדגשה שאין מדובר בטבילה של דיני איסור והיתר אלא בטבילה של טומאה וטהרה. הרמב"ם בפירוש המשנה מסביר כיצד ניתן להכשיר כלים שונים ולאחר מכן הוא מוסיף:

"וכאשר מטבילים אח"כ בארבעים סאה **טהרו גם לענין אסור והיתר נוסף על ענין הטומאה וטהרה**... אבל לענין הטומאה וטהרה אין מנוס מטבילה במי מקוה, ואז תסתלק ממנה טומאת גוים. ודע זה" (ה"ב).

כך גם מפורש בדבריו במשנה תורה- בתחילת פרק יז הרמב"ם מזכיר את דיני הכשרת כלים לפי העקרון של כבולעו כך פולטו, ובהלכה ה' הרמב"ם מתייחס לטבילת כלים וכותב שדין זה מדרבנן וקשור לטומאה וטהרה, ואינו קשור לדיני כשרות שהם מהתורה.

מהי אותה טומאה הקיימת בכלים? הרמב"ם מתנסח שיש צורך לסלק מהכלי את טומאת הגוים. מדוע עלינו לסלק את טומאת הגוים? המאירי מציע הסבר הקושר את הדין לשימוש שעושים בכלים אלו:

"טבילה זו מכיון שעיקרה לכניסת קדושת מאכלות אינה בכלים ישנים אלא אחר שהוכשרו, שאם אתה

1 וראה באריכות הבנה זו בדברי 'עלי תמר' על סוגיית הירושלמי.

2 לגבי הבנה זו ראה באריכות במאמרו של ר' אביהוד שוורץ- 'טבילת כלים- טומאה ואיסור', עלון שבות 170.

האם יש מצווה להטביל?

אם כן, הרוצה להשתמש בכלי שיוצר בחו"ל, חייב להטבילו לפני השימוש, אך האם הוא מקיים מצווה בטבילה זו? נראה כי התשובה לכך טמונה בהבנת חובת הטבילה, אותה ניתן להבין בשתי דרכים³:

א. מי שמטביל את כליו מקיים מצווה, כמו מי ששוחט בהמה ואוכלה.

ב. לא מדובר על מצווה אלא על מתיר. מי שרוצה להשתמש בכלים אלו עליו להטבילם, אך אין מדובר בקיום מצווה.

נבחן את הגדרת המצווה לאור דברי הראשונים, ונציע מספר השלכות הלכתיות לשאלה זו.

הרמב"ם לא מנה את טבילת כלים כמצווה, אך הסיבה לכאורה פשוטה - כפי שהזכרנו לעיל, לשיטת הרמב"ם מדובר בזין דרבנן. מדבריו משמע שגם ברמת הדרבנן אין מדובר במצווה חיובית:

"טבילה זו שמטבילין כלי הסעודה הנלקחים מן העכ"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתייה..."

הרמב"ם כותב שצריך לטבול את הכלים ואח"כ הם מותרים באכילה. יתכן וניתן לדייק בדבריו שהמטרה של הטבילה היא להתיר את הכלים ולא בקיום מצווה עצמאית.

יש לציין, כי גם הרמב"ם שסובר שמדובר על מצווה מהתורה לא השיג על הרמב"ם ולא מנה זאת כמצווה. לעומתם, הסמ"ק (מצווה קצט) מנה את טבילת כלים כמצווה.

ניתן להציע מספר השלכות הלכתיות לשאלה האם טבילת כלים היא מתיר או מצווה. השלכה ראשונה קשורה לשאלה האם מותר להשתמש בכלי לפני טבילה. בפסקי הרי"ד מובאת שיטה ייחודית בעניין זה:

"עיקר מטבילן והן טהורין - פירוש, לא שתעכב הטבילה שלא ישתמשו בו עד שיטבילו. שאינה אלא מצוה דרבנן, ואינה להוציא הכלי מידי איסור" (ע"ה: ד"ה ת"ר).

הרי"ד מבין שמדובר על מצווה ולכן אינה מעכבת - קיימת חובה על האדם לעשות זאת אך ניתן להשתמש בכלי בינתיים. מכיוון שמהות הטבילה אינה קשורה לאיסור והיתר מדובר במעלה טובה וניתן להתמש בכלי.

ניתן לחלוק על מספר נקודות הנחה שקיימות בדברי הרי"ד, ובכך להגיע למסקנה שונה:

1. לא מדובר על מצווה אלא על מתיר.
2. מדובר על מצווה מהתורה.
3. החיוב הוא מעלה טובה אך עדיין יכול לעכב.

להלכה פסק הרמ"א בשונה מדברי הרי"ד:

"אבל הראשון אסור להשתמש בו לצרכי סעודה, אפילו דרך עראי, בלא טבילה" (י"ד סי' ק"כ, סעיף ח).

השלכה שנייה לשאלה לעיל, קשורה לדחיפות מעשה הטבילה - האם יש עניין להטביל את הכלי כמה שיותר מהר?

אם מטרת הטבילה היא היתר להשתמש בכלי, וודאי שלא קיימת חובה להזדרז בטבילה. אך אם מדובר במצווה אז יש לברר באיזו מצווה מדובר: האם במצווה חיובית, או שמא מצווה קיומית (כדוגמת שחיטה או לבישת ציצית). להלכה לא מצאנו שיש עניין להקדים את הטבילה, ורק אם מעוניינים להשתמש בכלי יש להטבילו⁴.

השלכה שלישית שנציע קשורה לברכה. הרמב"ם לא הזכיר ברכה על טבילת כלים. יתכן, והסיבה לכך נובעת גם כן משיטתו שמצוות הטבילה הינה מדרבנן, אולם כידוע ישנן גם מצוות מדרבנן שמברכים עליהם.

השו"ע פוסק בפשטות שמברכים:

"יברך: על טבילת כלי; ואם הם שנים או יותר, מברך:

על טבילת כלים" (סי' ק"כ, סעיף ג).

הגר"א (אות ח) מסביר בפשטות כי יש לברך הואיל ומדובר במצווה - "כמ"ש בתוספתא פרק בתרא דברכות העושה כל המצוות צריך לברך". שיטת השו"ע מבוססת על גישת חכמי אשכנז (ראה מרדכי ע"ז סימן תתנט) אך בקרב חכמי ספרד אין זה פשוט שצריך לברך (וכך גם סבר הרשב"ם). הריטב"א (ד"ה הוה אמינה) מביא את שתי השיטות, וכותב שנהגו שלא לברך על טבילת כלים. יתכן ולפי שיטתם הטבילה היא מתיר להשתמש בכלי וכמו שלא מברכים בהכשרת כלים כך לא מברכים על טבילת כלים.

אירוח בכלים שאינם טבולים

החיוב להטביל את הכלים הוא רק על כלי שנקנה מגוי ונכנס לרשות ישראל. השו"ע פוסק כי כאשר יהודי שואל כלי מגוי הוא אינו צריך להטבילו (שו"ע סעיף ח). במקרה שישאל קנה את הכלים ולא הטביל והשאל ליהודי אחר, יש חובה להטביל הואיל והם התחייבו בידי הראשון. בעקבות כך יש לבחון שני מקרים אקטואליים בהם עומדת שאלה האם מותר לאכול בכלים שלא הוטבלו:

1. אכילה בבית מלון או מסעדה שקיים חשש דומה.
2. אדם שמתארח אצל משפחה שיש חשש שהכלים לא הוטבלו.

בדברי האחרונים אנו מוצאים התייחסות רבה לשימוש בכלי מלון או מסעדה שלא הוטבלו. יש פוסקים שכתבו להחמיר⁵, אך רוב הפוסקים התירו, וזאת לאור דברי הדרכי תשובה:

"ומעתה נראה שבעל מסעדה שהכלים שמשתמש בהם הם לצורך הלקוחות שלו, נחשב הדבר כמי שקנה אותם לסחורה, והסוּעָה שם הרי הם כשאלים או כשכורים בידו, שרשאי לאכול ולשתות בהם בלא טבילה. וכן כתב הגאון בעל דרכי תשובה (סימן ק"כ אות ע'), שמכאן פשט המנהג בכל העולם, שקונים משקאות אצל מוזג ישראל (קיוסק) שלא הטביל כליו, ואינם חוששים לאיסור השימוש בכלים שלא הוטבלו, לפי שהמוזג עצמו פטור מן הדין להטביל כלים אלו, מכיון

4 במספר פוסקים מובא השיקול של חשש שמא ישכח כמניע להטביל את הכלי בסמיכות לקניה.

5 ראה בדברי האגרות משה (י"ד ח"ג, כב) שהתיר רק במקרה שאינו צריך לכלי בשביל לאכול את המאכל.

3 בעניין זה ראה בדברי הרב אשר וייס בספרו מנחת אשר על ספר במדבר סימן סח.

במקום שאין סתירה ע"ז מתלמודא דידן. זה נ"ל לפו"ר,
ועדיין הדבר צריך הכרע, והנני כותב מתוך טרדה"
(דעת כהן סי' רכ"ז).

דעת רוב האחרונים שכלי שנקנה ממומר אינו חייב בטבילה.⁸
הרב קוק כותב שגם אם נקבל פסק זה, עדיין הכלים לא עברו
מטומאת עכו"ם לקדושת ישראל, הואיל ובאדם זה לא קיימת
קדושת ישראל שהרי השליכה. בעקבות כך, אם מדובר באדם
שלא שומר תורה ומצוות ניתן להקל כלפיו ולאכול בכלים שלו
גם אם לא הוטבלו. הרב קוק מסייג את דבריו וכותב שהדבר
צריך הכרע, אך עצם העלאת הסברה מפתיעה.

שלא קנאם לצורך אכילה ושתיה לעצמו ולבני ביתו,
אלא לצורך מסחרו ופרנסתו להמציא משקאות
ללקוחותיו, ומאחר שקניית הכלים אינה אלא לצורך
העסק, אינו צריך להטבילם, וגם השותה בכלים אלו
אינו אלא כשואל או כשוכר שפטור להטבילם, נמצא
שכלים אלה אינם צריכים טבילה לא מצד המזג ולא
מצד הלקוחות, וכן פשט המנהג למכור בקבוקי סודה
ומים מינרליים ללא הטבילת כלים מהטעם הנ"ל.⁶
(יחווה דעת ח"ד, מד)

שיקול נוסף שהובא בפוסקים נוגע לתוקף ההלכה שהיא
מדברנן, ובמיוחד במקרה של שואל מחברו כלי. טעם שלישי
הוזכר בשו"ת מנחת יצחק:

"...ומכ"ש בכעין נידון דידן דלהמתארח רק רשות
לאכול בתוך הכלי ברשות בעל האכסניא, ואין לו רשות
להוציאו לחוץ כמובן, ואיך יחול עליו חיוב לטבול, כיון
שאינו לו אף רשות להגיעו לבית הטבילה, ולכל היותר
נוכל לומר עליו רק איסור שימוש בלא טבילה..."⁷
(ח"א, מד)

לאור טעמים אלו ניתן לבחון את השאלה השנייה שהעלנו -
אירוח אצל אדם שלא הטביל את כליו. מבחינה מציאותית, מן
הסתם אם אדם אוכל אצל משפחה שהוא סומך עליה בענייני
כשרות אז הוא סומך שגם הטבילו את הכלים. המציאות
המדוברת היא או אצל משפחה שאינה שומרת כשרות ומדובר
מאכל קר, או במקרה בו האדם יודע בדרך כלשהי שהמשפחה
לא הטבילה את הכלי. לפי הטעם הראשון שראינו - כלי
סחורה, וודאי שלא ניתן להתיר במקרה של אירוח אצל
משפחה. לפי שני הטעמים הנוספים יש מקום להקל במקרים
של דרבנן לכר"ע (כמו כלי זכוכית), או לאור הטעם שהאדם
אינו רשאי לקחת את הכלי ולהטבילו.

בעניין זה עסק הרב קוק בתשובה ובדבריו הוא מעלה שיקול
מפתיע, והוא מפתיע במיוחד משום שהשיקול הועלה על ידו.
כפי שידוע מכתבי הרב קוק ומאמריו, גישתו בכל מקום היא
למצוא זכות וכוונה טובה אצל מי שאינו שומר תורה ומצוות.
בתשובה בעניין שימוש בכלי בבית ישראל שאינו זהיר בטבילת
כלים הוא מסתמך על שיקול שבא להחמיר ביחס כלפי אנשים
אלו:

"וזה נלע"ד דאצל מומר לחלל שבתות בפרהסיא, ל"ע,
כיון דקיי"ל שאינו בן ברית אע"ג דישראל מקרי לענין
אם קידש ולענין טומאות הנוהגות בישראל דוקא, מ"מ
כיון דאמור בירושלמי בטעם טבילה זו: מפני שיצא
מרשות עכו"ם לקדושת ישראל, והאי גברא השליך
מעליו קדושת ישראל, נלע"ד דאין חשש להשתמש
בכליו השאולים ממנו בלא טבילה, כמו השאולים
מהנכרי עצמו. אע"ג דבבבלי ליתא טעם זה מ"מ לא
ראינו סתירה לו, ואין לנו להזניח דברי הירושלמי

כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון, תש"ע
עורך: אביעד בינשטוק

בית המדרש הוירטואלי
מיסודו של
The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash
האתר בעברית: <http://www.etzion.org.il/vbm>
האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org>

משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5
דוא"ל: office@etzion.org.il
לביטול רישום לשיעור: <http://etzion.org.il/vbm/>

6 נעיר שהמהר"ל דיסקין חלק על פסק הדרכי תשובה. ראה בתשובתו של
הרב עובדיה יוסף שצוטטה בשיעור וכן ביביע אומר ח"ז י"ד סימן ט
ובשו"ת מנחת יצחק שהוזכר בשיעור.

7 וראה גם בשו"ת מנחת שלמה תנינא (ב-ג) סימן סח אות ב.

8 ראה לדוגמא: שו"ת מהרש"ג ח"ב, מט; שו"ת משנה הלכות ח"ו, קלז; שו"ת
יביע אומר י"ד ח"ב, ט.